

عنوان مقاله:

رهیافت ها و شیوه های مبالغه پردازی مولوی در مثنوی

محل انتشار:

مجله متن شناسی ادب فارسی، دوره 15، شماره 2 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسندگان:

سیدناصر جابری - دانشیار زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران

مجاهد غلامی - استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران

خلاصه مقاله:

آنچه در نوشته های بلاغی درباره آرایه «مبالغه» آمده است، عمدتاً از گونه بندی عرفی و عقلی آن به «مبالغه»، «اغراق» و «غلو» فراتر نمی رود و چنانکه باید قدر و قرب این آرایه را نمی نمایاند. این پژوهش به شیوه توصیفی تحلیلی و به پشتوانه منابع کتابخانه ای فراهم آمده است و هدفش آن است که شگردهای مولوی (۶۰۴-۶۷۲ ق.) را در ایجاد مبالغه در مثنوی با افعال، ابعاد و اندازه ها واکاوی کند؛ نیز در ضمن آن به بازشناختی از آرایه مبالغه و نگاهی نقادانه به آرای بلاغیون درباره آن دست یابد. بررسی ها بیانگر آن است که در بخش «افعال»، اسناد مجازی یکی از پرکاربردترین ابزارهای ایجاد مبالغه در مثنوی و هنری ترین شکل آن است؛ به ویژه آنکه با تضاد و تناقض و دیگر صنایع ادبی پیوندی مستقیم دارد. پیوند دو واژه متضاد و برقراری نسبتی میان آنها «متناقض نما» می آفریند و غالباً فعل به صورت اسناد در تجمیع امور متضاد یا متناقض، نقش اساسی ای بر عهده دارد. در بخش «اندازه ها» و «اعداد» نشان داده شده است که چه اعدادی و به چه شکل هایی در مبالغه های مثنوی کارساز افتاده اند. این اعداد از «نیم» تا «هزار» را در بر می گیرد؛ نیز کاربرد دو عدد «هفت» و «صد»، بسامد بیشتری در مبالغه های مثنوی دارد و در بزرگ نمایی یکی از شگردهای شاعرانه مولوی نظرها را به خود معطوف می کند. در بخش «ابعاد»، نشان داده شده است که این مبالغه ها در مثنوی به دو شکل ابعاد مکان و ابعاد زمان، ایجاد شده و از پرتکرارترین گونه های مبالغه در مثنوی است. سرانجام آنکه استفاده از نشانه های جمع، ازجمله نشانه «ها» و استفاده از جمع الجمع به شکلی هنجارگريزانه، از دیگر راهکارهای ایجاد مبالغه در مثنوی بوده است. این همه، بیانگر آن است که مولانا جلال الدین محمد روحیه ای مبالغه آفرین داشته است و با گذراندن داستان ها و گزاره های عرفانی و حکمی مثنوی از مجرای مبالغه بر بنیه تاثیرگذاری و اقناع کنندگی آنها می افزاید.

کلمات کلیدی:

مثنوی معنوی، مولوی، بلاغت، مبالغه، اغراق

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1685272>

